1.5 Curriculum Feedback (2081)

स्नातक तह ऐच्छिक नेपाली (प्रथम वर्ष) पाठ्यक्रमको पाठ्यक्रम अनुरूपता

कार्यपत्रको परिचय

प्रस्तुत कार्यपत्र कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली विभागद्वारा त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातक तहको ऐच्छिक नेपाली पाठ्यक्रमको विश्लेषणका लागि तयार पारिएको हो । स्नातक तहलाई तीन वर्षेबाट चार वर्षे बनाएर २०७६ सालमा तयार पारी लागु गरिएको यो पाठ्यक्रम हाल चौथो वर्षमा कार्यान्वयन भइरहेको छ । यसै बिचमा २०८० सालमा यसको प्रथम संशोधन पनि भएको छ । मूल विषय नेपाली विशिष्टीकरण गर्न चाहनेहरूका लागि तयार पारिएको यो ऐच्छिक पाठ्यक्रम हो ।

प्रस्तुत कार्यपत्रमा प्रथम वर्षमा राखिएका दुई पाठ्यांशहरू आधुनिक नेपाली कथा, उपन्यास र नाटक (नेपाली ४२१) र आधुनिक नेपाली कविता - काव्य (नेपाली ४२२) पाठ्यांशको पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । पाठ्यक्रमको अनुरूपताका दृष्टिले उल्लिखित पाठ्यांशमा रहेका उद्देश्य, विषयवस्तु, शिक्षण विधि, मूल्याङ्कन प्रक्रिया लगायतका विषयमा विश्लेषण गरी यी पाठ्यांशमा रहेका सबल र दुर्बल पक्षहरू, पाठ्यक्रमको उपयुक्तता र सान्दर्भिकता, ज्ञानको उत्पादनमा यी पाठ्यांशको उपादेयता जस्ता पक्षमा विमर्श गरिएको छ र प्राप्त भएका निचोडलाई निष्कर्षका रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस कार्यपत्रको मुख्य उद्देश्य पाठ्यक्रम अनुरुतताका दृष्टिले निर्दिष्ट पाठ्यांशहरू औचित्यपूर्ण रहे नरहेको निर्क्योल गरी सम्बन्धित पक्षलाई सुझाव र सल्लाह दिनु रहेको छ ।

समस्या

पाठ्यक्रम शैक्षिक गतिविधिको मेदरुदण्ड हो । पाठ्यक्रमकै आधारमा शैक्षिक क्रियाकलापहरू निर्देशित भएका हुन्छन् । यसै परिप्रेक्ष्यमा स्नातक तहको ऐच्छिक नेपाली पाठ्यक्रम अन्तर्गत प्रथम वर्षका लागि समाविष्ट दुई पाठ्यांशहरू आधुनिक नेपाली कथा, उपन्यास र नाटक तथा आधुनिक नेपाली कविता काव्यको पाठ्यक्रम अनुरूपताका दृष्टिले निम्न समस्यामा आधारित रहेर विश्लेषण गरिएको छ :

क) पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा प्रथम वर्षका पाठ्यांशहरू के कस्ता छन् ?

ख) उक्त पाठ्यांश के कमी छन् र कस्ता सुझाव दिन सकिन्छ ?

उद्देश्य

प्रस्तुत कार्यपत्रका उद्देश्यहरू निम्न छन् :

क) पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा निर्दिष्ट पाठ्यांशहरूको अध्ययन गर्नु ।

ख) निर्दिष्ट पाठ्यांशमा रहेका कमी कमजोरी पत्ता लगाई सुधारका लागि सुझाव दिनु ।

अध्ययनको महत्त्व

प्रस्तुत अध्ययनमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत चार वर्षे स्नातक तहका लागि निर्धारण गरिएको ऐच्छिक नेपाली पाठ्यक्रमअन्तर्गतका प्रथम वर्षका दुई पाठ्यांशहरूको पाठ्यक्रम अनुरूपताका दृष्टिले विश्लेषण गरिएको छ । यस अध्ययनबाट निर्दिष्ट पाठ्यांशहरू पाठ्यक्रम अनुरूप भए नभएको तथ्य नतिजा र विमर्शका रूपमा आउने हुँदा पाठ्यक्रमका शक्ति र सीमाहरू पहिचान गर्न सहयोग पुग्छ । यसका साथै पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका पाठ्यांशहरूको विर्मश आफैंमा प्राज्ञिक कार्य हो । अनुसन्धानका दृष्टिले पनि नवीन र अनुसन्धेय विषय हो । यस विमर्शले पाठ्यक्रम निर्माता तथा अन्य सम्पूर्ण सरोकारवालालाई मार्ग दर्शन प्राप्त हुने नै छ । त्यसैले यो अध्ययन शैक्षिक, प्राज्ञिक, अनुसन्धेय र ज्ञानको सार्वजनिक उपादेयता समेतका दृष्टिले औचित्यपूर्ण रहेको छ ।

अध्ययनको सीमा

प्रस्तुत अध्ययन त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायको ऐच्छिक नेपाली पाठ्यक्रमको पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा गरिएको विश्लेषणसँग सम्बन्धित छ । चार वर्षे पाठ्यक्रमअन्तर्गत प्रस्तुत अध्ययनमा प्रथम वर्षको पाठ्यक्रमअन्तर्गत दुई पाठ्यांशहरूको मात्र विश्लेषण गरिएको छ । विश्लेषणका लागि पाठ्यक्रमका तत्त्वका आधारमा त्यसको अनुरूपताको विमर्श गरिएको छ । यस बाहेक अन्य वर्ष र तहका पाठ्यांशहरूको अध्ययन नगरिनु र पाठ्यक्रमका तत्त्वबाहेक अन्य पक्षहरू नसमेटिनु यस अध्ययनको सीमा हो ।

अध्ययन विधि

अध्ययन विधिअन्तर्गत सामग्री सङ्कलन विधि, सैद्धान्तिक आधार र विश्लेषण वा अर्थापन विधिको चर्चा गरिएको छ ।

सामग्री सङ्कलन विधि

प्रस्तुत अध्ययनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालयले मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत चार वर्षे स्नातक तहका लागि निर्धारण गरेको नेपाली विषयको ऐच्छिक पाठ्यक्रमलाई छनोट गरिएको हुनाले प्रथम वर्षमा समाविष्ट पाठ्यांशहरूलाई प्राथमिक स्रोतका रूपमा छनोट गरिएको छ । सन्दर्भ स्रोतका रूपमा पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित अनुसन्धान कृति तथा स्नातक तहको नेपाली पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित पूर्वकार्यहरूलाई उपयोग गरिएको छ ।

सैद्धान्तिक आधार र विश्लेषण/अर्थापन विधि

प्रस्तुत अध्ययनमा सामग्री विश्लेषणका लागि पाठ्यक्रमको तत्त्वहरूलाई सैद्धान्तिक आधारका रूपमा उपयोग गरिएको छ । पाठ्यक्रम सिकाइ गतिविधिको दस्तावेज हो । पाठ्यक्रममा शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य, विषयगत उद्देश्य, ती उद्देश्यलाई पूरा गर्न पाठ्यांश वा पाठ्यवस्तु, पाठ्यवस्तुको कार्यान्वयन गर्न सकिने सिकाइ विधि, शैक्षिक सामग्री, सिकाइ क्रियाकलाप तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियाहरू रहने गर्दछन् । यसका साथै पाठ्यक्रममा विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक तथा शैक्षिक सरोकारवालाको चासोहरूलाई समेत सम्बोधन गरिएको हुन्छ । यसले विद्यार्थीको सर्वाङ्गीण पक्षको विकास गराउने उद्देश्य समेत राखेको हुन्छ । यसै अनुरूपका शैक्षिक गतिविधिहरू

पाठ्यक्रममा निर्देशित भएका हुन्छ । यसका साथै पाठ्यक्रममा युगानुपेक्षी दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने उद्देश्य पनि राखिएको छ । पाठ्यक्रमले परिवर्तित समाजलाई सम्बोधन गर्ने प्रयत्न समेत गर्दछ । समाज, राष्ट्र र विश्व परिवेशको समसामयिक औचित्यका आधारमा पाठ्यक्रम निर्माण गरी त्यसको कार्यान्वयनको प्रयत्न गरिएको हुन्छ ।

पाठ्यक्रम समग्र शैक्षिक प्रक्रियाको निर्देशन पक्ष भएकाले यसका संरचक तत्त्वहरू रहन्छन् । पाठ्यक्रममा संरचक तत्त्व वा अवयवलाई पाठ्यक्रममा तत्त्व भनिन्छ । ती तत्त्वहरू उद्देश्य, पाठ्यवस्तु, सिकाइ अनुभव र विधि तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया हुन् । पाठ्यक्रमले के कस्ता उपलब्धि हासिल गर्न खोजेको हो भन्ने कुरा पाठ्यक्रमको उद्देश्यअन्तर्गत रहन्छ । उद्देश्यलाई पाठ्यक्रमले मूलतः साधारण र विशिष्ट गरी निर्धारण गरेको हुन्छ । तिनै उद्देश्य पूरा गर्नका लागि उद्देश्यसँग मिल्ने पाठ्यवस्तुहरू तयार पारिएको हुन्छ । उद्देश्य प्राप्तिका लागि तयार पारिएका ज्ञान, सीप, प्रवृत्ति तथा मूल्यहरू नै वास्तवमा पाठ्यवस्तु हुन् । विद्यार्थीमा विकास गर्नुपर्ने ज्ञान, सीप र धारणालाई पाठ्यवस्तुमा समायोजन गरिएको हुन्छ । यसका लागि उपयुक्त पाठ्य विषय छनोट गरी त्यसको क्षेत्र र क्रम निर्धारण गरिन्छ । यसका साथै तहगत रूपमा स्तरण पनि गरिन्छ ।

पाठ्यक्रममा उद्देश्य र पाठ्यवस्तुको निर्धारण पश्चात् त्यसको व्यावहारिक स्वरूप निर्माणका लागि सिकाइ अनुभवको निर्माण गरिन्छ । पाठ्यवस्तुको प्रस्तुतिकरणको प्रक्रिया सिकाइ अनुभव हो । सिकाइ अनुभवबाट ज्ञानका नवीन सत्यहरूको उत्पादनमा सहयोग पुग्दछ । सिकाइ अनुभव वास्तवमा विषयवस्तु शिक्षक, विद्यार्थी, विधि र सामग्री आदि बिचको अन्तर्सम्बन्ध हो । विद्यार्थीले आर्जन गरेका ज्ञान, सिप र प्रवृत्तिहरूको समुच्चय हो । यसको निर्धारण विद्यार्थीको उमेर, परिपक्वता, पूर्व ज्ञान, मनोविज्ञान र आवश्यकताका आधारमा गर्नु उपयुक्त मानिन्छ । शिक्षण विधि पाठ्यक्रमको महत्त्वपूर्ण अङ्ग हो । पाठ्यवस्तुको कार्यान्वयन गर्न विधिको आवश्यकता पर्दछ । तह र पाठ्यवस्तु अनुकुलका शिक्षण विधिहरूको निर्देश पाठ्यक्रमले गरेको हुन्छ । पाठ्यक्रमको अर्को तत्त्व मूल्याङ्कन हो । पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनको महत्त्वपूर्ण पक्षका रूपमा मूल्याङ्कनलाई लिइन्छ । मूल्याङ्कनले विद्यार्थीको व्यवहारमा आएको परिवर्तनको अध्ययन गर्छ । पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरे अनुसारका शैक्षिक उपलब्धि प्राप्त भए नभएको लेखाजोखा मूल्याङ्कन मार्फत् गरिन्छ (...स्रोत राख्न बाँकी..........) ।

प्रस्तुत अध्ययनका लागि निम्न विश्लेषण ढाँचाको उपयोग भएको छ :

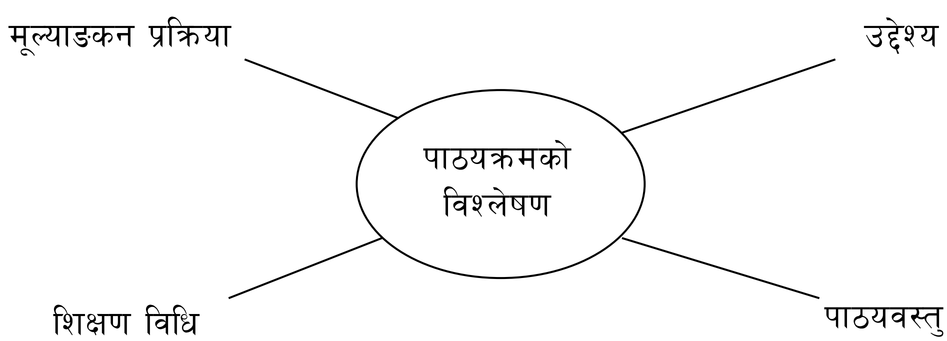

पाठ्यांशको परिचय

स्नातक तहको ऐच्छिक नेपाली पाठ्यक्रमअन्तर्गत पहिलो वर्षका लागि दुई ओटा पाठ्यांशहरू निर्धारण गरिएको छ । २०७६ सालबाट लागु हुने गरी निर्माण गरिएको यी पाठ्यांशको प्रथम संशोधन २०८० सालमा गरिएको छ । यी दजुई पाठ्यांशको परिचय तल दिइएको छ :

आधुनिक नेपाली कथा, उपन्यास र नाटक (नेपाली ४२१)

पाठ्यांशको उद्देश्य

- कथाको स्वरूप, परिचय, प्रकार, विकास प्रक्रिया, प्रमुख कथाकार र तिनका प्रतिनिधि कथाहरूको प्रवृत्तिगत विशेषता बारे विवेचना गर्न ।
- उपन्यासको विधागत चिनारी साथै नेपाली उपत्यासको विकास प्रक्रिया, प्रमुख उपन्यासकार, तिनका प्रतिनिध उपन्यासको प्रवृत्तिगत विशेषताको विवेचना गर्न ।
- नेपाली नाटकका सैद्धान्तिक चिनारीका साथै नाटकका उपविधाहरूको स्वरूप, विकास प्रक्रिया, प्रमुख नाटककार र तिनका प्रतिनिधि नाटकको प्रवृत्तिगत विशेषताको विवेचना गर्न ।

पाठ्यांशको उद्देश्यअन्तर्गत साहित्यका तीनओटा विधा क्षेत्रलाई समावेश गरी ती विधा क्षेत्रको परिचयात्मक र विश्लेषणात्मक चेतनाको विकास गर्ने उद्देश्य राखेको देखिन्छ । यस पाठ्यांशमा कथा, उपन्यास र नाटक विधालाई समावेश गरी ती विधाको सैद्धान्तिक ज्ञान र ती विधा क्षेत्रका प्रतिनिधि स्रष्टा र तिनका प्रतिनिधि रचनाको विवेचना गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादनको उद्देश्य पाठ्यक्रमले राखेको छ ।

पाठ्यवस्तु

प्रस्तुत पाठ्यांशलाई तीन खण्डमा विभाजन गरेर पाठ्यवस्तुहरूको वितरण गरिएको छ । पहिलो खण्डमा कथालाई समावेश गरिएको छ । यस अन्तर्गत कथाको सैद्धान्तिक खण्ड राखिएको छ । कथाको सैद्धान्तिक अध्ययनका लागि कथाको विधागत स्वरूप परिभाषा, तत्त्व र प्रकार राखिएको छ । त्यस्तै साहित्यतिहास अन्तर्गत कथाको विकास प्रक्रिया, चरण, धारा र प्रवृत्ति एवम् तिनका प्रमुख प्रतिभा र उपलब्धिहरूलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ । दोस्रो खण्डमा प्रायोगिक विषयवस्तु राखिएको छ । प्रमुख नेपाली कथाकार र तिनका कथाको विवेचना शीर्षकमा पाठ्यवस्तुको विन्यास गरिएको छ । यस खण्डमा दश जना कथाकारहरूका कथा समावेश गरिएको छ । गुरूप्रसाद मैनालीदेखि प्रदीप नेपालसम्मका कथा समावेश गरी कथाकारको परिचय, प्रवृत्ति, निर्धारित कथाको कथातत्त्वगत विवेचना तथा ती कथाका विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्या समेतलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ ।

दोस्रो खण्डमा आधुनिक नेपाली उपन्यासलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ । यसलाई पनि सैद्धान्तिक र प्रायोगिक संरचनामा विषयवस्तुको संयोजन गरिएको छ । उपन्यासको सैद्धान्तिक पाठ्यवस्तुअन्तर्गत विधा परिचय, स्वरूप, परिभाषा, तत्त्व र प्रकार तथा साहित्येतिहासअन्तर्गत विकास प्रक्रिया, चरण, प्रतिभा, प्रवृत्ति र उपलब्धिको संयोजन गरिएको छ । प्रायोगिक विषयअन्तर्गत पाँच जना उपन्यासकारका पाँचओटा उपन्यास कृति, उपन्यासकारको परिचय, प्रवृत्ति, उपन्यासको विधापरक विश्लेषण र उपन्यासका विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्यालाई पाठ्यवस्तु बनाइएको छ ।

तेस्रो खण्डमा नाटकलाई विधा क्षेत्रका रूपमा लिइएको छ । नाटकअन्तर्गतका पूर्णाङ्की, एकाङ्की र गीति नाटकलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा राखिएको छ । नाटक र त्यस अन्तर्गतका उपभेदको सैद्धान्तिक, परिचय, परिभाषा, स्वरूप, तत्त्व र प्रकारलाई लिइएको छ । साहित्येतिहासअन्तर्गत समाविष्ट प्रकारको विकास प्रक्रिया, धारा, प्रतिभा र प्रवृत्ति र उपलब्धिलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा राखिएको छ । प्रायोगिक खण्डअन्तर्गत पूर्णाङ्की, एकाङ्की र गीति नाटक समावेश गरी तिनका स्रष्टाको परिचय, प्रवृत्ति र निर्धारित कृतिको नाट्यतत्त्वपरक विवेचना र विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्यालाई पाठ्यवस्तुका रूपमा संयोजन गरिएको छ । यसमा चारओटा पूणाङ्की, चारओटा एकाङ्की र एउटा गीति नाटक समावेश गरिएको छ । पाठ्यांशको भार क्रमशः ३५, ३० र ३५ प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ । यसको पूर्णाङ्क १०० र प्रतिहप्ता कक्षाभार निर्धारण गरिएको छ ।

शिक्षण विधि

पाठ्यक्रमले निर्धारित पाठ्यांशको शिक्षण प्रक्रियाका लागि शिक्षण विधि निर्धारण गरेको छ । यसका लागि व्याख्यान, प्रश्नोत्तर, छलफल, गृहकार्य, कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, समूह कार्य, कक्षा प्रस्तुति, गोष्ठीपत्र, अध्ययनपत्र जस्ता विधिहरू तोकिएको छ । यसका साथै शिक्षकले आवश्यकता अनुसारका विधि आफ्नै स्वविवेकले निर्धारण गरी उपयोग गर्न सक्ने भनी उल्लेख गरेको छ ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

प्रस्तुत पाठ्यांशको मूल्याङ्कनका लागि पाठ्यक्रमले आन्तरिक र बाह्य मूल्याङ्कन निर्धारण गरेको छ । आन्तरिक मूल्याङ्कनअन्तर्गत ३० प्रतिशत अङ्क र बाह्य मूल्याङ्कनबाट ७० प्रतिशत अङ्क दिइने व्यवस्था गरिएको छ । आन्तरिक मूल्याङ्कलाई पनि पहिलो र दोस्रो आन्तरिक मुल्याङ्कनमा विभाजन गरी क्रमशः १० र २० प्रतिशत अङ्क निर्धारण गरिएको छ । पहिलो आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि गृहकार्य, पुस्तकालय कार्य, पुस्तक वा लेख पुनरावलोकन र कक्षागत सुधार परीक्षालाई मापदण्ड बनाइएको छ । दोस्रो आन्तरिक मूल्याङ्कनअन्तर्गत परियोजना कार्य, अवस्था घटनाको अध्ययन, गोष्ठी, क्षेत्रकार्य, व्यक्तिगत वा समूहगत प्रतिवेदन वा आन्तरिक परीक्षालाई लिइएको छ । यसका साथै शिक्षकले आवश्यकताअनुसार माथि तोकिएका मूल्याङ्कन पद्धतिमध्ये कुनै एक वा एकभन्दा बढी मापदण्डको सहायता लिई मूल्याङ्कन गर्न सक्ने व्यवस्था समेत गरेको छ ।

पाठ्यांशको बाह्य मूल्याङ्कनअन्तर्गत वार्षिक परीक्षालाई लिइएको छ । वार्षिक परीक्षाबाट ७० प्रतिशतको मूल्याङ्कन हुने व्यवस्था गरिएको छ । वार्षिक परीक्षामा सहभागी हुन आन्तरिक परीक्षा उत्तीर्ण भएको हुनुपर्ने, ७० प्रतिशत कक्षा उपस्थिति रहनु पर्ने, वार्षिक परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयले लिने, छोटा र लामा गरी दुई प्रकृतिका क्रमशः १० र १५ अङ्क भारका प्रश्ना सोधिने, प्रश्नहरूमा विकल्प दिइने, सप्रसङ्ग व्याख्याका लागि दिइने प्रश्नमा स्रोत खुलाइने व्यवस्था गरेको छ । न्युनतम ४० प्रतिशत अङ्क प्राप्त भएमा उत्तीर्ण हुने, ४० प्रतिशतभन्दा माथि अङ्क ल्याउनेका लागि अक्षर प्रणालीबाट विधाध परिषद्ले मानविकी सङ्कायका लागि निर्धारण गरेबमोजिमको मापदण्डअनुसार श्रेणी निर्धारण गरिने व्यवस्था गरेको छ ।

आधुनिक नेपाली कविता-काव्य (नेपाली ४२२)

पाठ्यांशको उद्देश्य

प्रस्तुत पाठ्यांशका उद्देश्यहरू पाठ्यक्रमले निम्नानुसार निर्धारण गरेको छ :

- कविताको परिभाषा, तत्त्व तथा प्रकार समेतको सैद्धान्तिक ज्ञानका आलोकमा आधुनिक नेपाली कविताको निरूपणका साथै प्रमुख कविहरूका काव्य प्रवृत्ति र तिनका फुटकर कविताको विवेचना गर्न,

- खण्डकाव्य र महाकाव्यको सैद्धान्तिक ज्ञानका आलोकमा आधुनिक नेपाली खण्डकाव्य तथा महाकाव्यको विकास प्रक्रियागत प्रवृत्तिको निरूपणका साथै प्रमुख खण्डकाव्यकार तथा महाकाव्यकारहरूका खण्डकाव्यगत तथा महाकाव्यगत प्रवृत्ति र तिनका खण्डकाव्य तथा महाकाव्य कृतिको विवेचना गर्न ।

पाठ्यांशको उद्देश्यअन्तर्गत कविता विधाका तीनओटा उपविधागत रूपहरूको सैद्धान्तिक र प्रायोगिक ज्ञान दिने उद्देश्य राखिएको देखिन्छ । कविताका रूपहरू फुटकर कविता (लघु रूप), खण्डकाव्य (मझौलो रूप) र महाकाव्य (बृहत् रूप) को सैद्धान्तिक परिचय, तत्त्व, विकास प्रक्रिया, निर्दिष्ट कविताको विवेचना गर्न सक्ने जनशक्ति उत्पादनको उद्देश्य पाठ्यक्रमले राखेको छ ।

पाठ्यवस्तु

प्रस्तुत पाठ्यांशलाई तीन खण्डमा विभाजन गरेर पाठ्यवस्तुको वितरण गरिएको छ । पहिलो खण्डमा फुटकर कविता राखिएको छ । कविताको सैद्धान्तिक अध्ययनका लागि कविताको सैद्धान्तिक परिचय, परिभाषा, तत्त्व र प्रकार पाठ्यवस्तुका रूपमा राखिएको छ । त्यस्तै कविताको इतिहासअन्तर्गत नेपाली कविताको विकास प्रक्रिया, चरण, धारा, प्रवृत्ति, प्रतिभा र उपलब्धिलाई समावेश गरिएको छ । प्रायोगिक खण्डअन्तर्गत १३ जना कविका एक एक कविता समावेश गरी कवि परिचय, प्रवृत्ति तथा निर्दिष्ट कविताको विवेचना र निर्धारित कविताका विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्यालाई पाठ्यवस्तुको रूपमा संयोजन गरिएको छ। फुटकर कविताको पाठ्यभार सिङ्गो पाठ्यांशको ५० प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ । पाठ्यांशको दोस्रो खण्डमा लामा कविता सहित खण्डकाव्यलाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ। खण्डकाव्यको विषयवस्तु पनि सैद्धान्तिक र प्रायोगिक गरी दुई उपखण्डमा विभाजन गरिएको छ । सैद्धान्तिक खण्डअन्तर्गत खण्डकाव्यको परिचय, परिभाषा, तत्त्व र प्रकार समाविष्ट छन् । नेपाली खण्डकाव्यको विकास प्रक्रियाका चरण, धारा, प्रवृत्ति र प्रमुख प्रतिभा समावेश गरी सैद्धान्तिक खण्डको पाठ्यवस्तु विन्यास गरिएको छ। त्यस्तै प्रायोगिक खण्डमा चारओटा खण्डकाव्य समावेश गरिएको छ। निर्दिष्ट काव्यका कविको परिचय, प्रवृत्ति, खण्डकाव्यको काव्यतत्त्वका आधारमा विवेचना र निर्दिष्ट काव्यका विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्यालाई समावेश गरिएको छ । लामो कविताको विशिष्ट पङ्क्तिको भने व्याख्या गर्नु नपर्ने भनी उल्लेख गरिएको छ ।

पाठ्यांशको तेस्रो खण्डमा महाकाव्यलाई समावेश गरिएको छ। महाकाव्यको सैद्धान्तिक परिचय, परिभाषा, तत्त्व, स्वरूप र प्रकार तथा आधुनिक नेपाली महाकाव्यको विकास प्रक्रिया, चरण, धारागत प्रवृत्ति तथा तिनका प्रमुख प्रतिभा र उपलब्धिलाई सैद्धान्तिक पक्षअन्तर्गत राखी पाठ्यवस्तुको विन्यास गरिएको छ। त्यस्तै प्रायोगिक खण्डअन्तर्गत दुईओटा महाकाव्यहरू समावेश गरी तिनका महाकविको परिचय, प्रवृत्ति, महाकाव्यको तत्त्वपरक विवेचना विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्यालाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ । खण्डकाव्य र महाकाव्यको समग्र पाठ्यांश ५० प्रतिशत निर्धारण गरिएको छ । यस पाठ्यांशका लागि प्रतिहप्ता कक्षाभार ६ र पूर्णाङ्क १०० निर्धारण गरिएको छ ।

शिक्षण विधि

पाठ्यक्रमले निर्धारित पाठ्यांशको शिक्षण प्रक्रियाका लागि शिक्षण विधि निर्धारण गरेको छ । यसका लागि व्याख्यान, प्रश्नोत्तर, छलफल, गृहकार्य, कक्षाकार्य, परियोजना कार्य, समूह कार्य, कक्षा प्रस्तुति, गोष्ठीपत्र,

अध्ययनपत्र जस्ता विधिहरू तोकिएको छ। यसका साथै शिक्षकले आवश्यकता अनुसारका विधि आफ्नै स्वविवेकले निर्धारण गरी उपयोग गर्न सक्ने भनी उल्लेख गरेको छ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

प्रस्तुत पाठ्यांशको मूल्याङ्कनका लागि पाठ्यक्रमले आन्तरिक र बाह्य मूल्याङ्कन निर्धारण गरेको छ। आन्तरिक मूल्याङ्कनअन्तर्गत ३० प्रतिशत अङ्क र बाह्य मूल्याङ्कनबाट ७० प्रतिशत अङ्क दिइने व्यवस्था गरिएको छ। आन्तरिक मूल्याङ्कलाई पनि पहिलो र दोस्रो आन्तरिक मुल्याङ्कनमा विभाजन गरी क्रमशः १० र २० प्रतिशत अङ्क निर्धारण गरिएको छ। पहिलो आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि गृहकार्य, पुस्तकालय कार्य, पुस्तक वा लेख पुनरावलोकन र कक्षागत सुधार परीक्षालाई मापदण्ड बनाइएको छ। दोस्रो आन्तरिक मूल्याङ्कनअन्तर्गत परियोजना कार्य, अवस्था घटनाको अध्ययन, गोष्ठी, क्षेत्रकार्य, व्यक्तिगत वा समूहगत प्रतिवेदन वा आन्तरिक परीक्षालाई लिइएको छ। यसका साथै शिक्षकले आवश्यकताअनुसार माथि तोकिएका मूल्याङ्कन पद्धतिमध्ये कुनै एक वा एकभन्दा बढी मापदण्डको सहायता लिई मूल्याङ्कन गर्न सक्ने व्यवस्था समेत गरेको छ।

पाठ्यांशको बाह्य मूल्याङ्कनअन्तर्गत वार्षिक परीक्षालाई लिइएको छ। वार्षिक परीक्षाबाट ७० प्रतिशतको मूल्याङ्कन हुने व्यवस्था गरिएको छ। वार्षिक परीक्षामा सहभागी हुन आन्तरिक परीक्षा उत्तीर्ण भएको हुनुपर्ने, ७० प्रतिशत कक्षा उपस्थिति रहनु पर्ने, वार्षिक परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयले लिने, छोटा र लामा गरी दुई प्रकृतिका क्रमशः १० र १५ अङ्क भारका प्रश्ना सोधिने, प्रश्नहरूमा विकल्प दिइने, सप्रसङ्ग व्याख्याका लागि दिइने प्रश्नमा स्रोत खुलाइने व्यवस्था गरेको छ। न्युनतम ४० प्रतिशत अङ्क प्राप्त भएमा उत्तीर्ण हुने, ४० प्रतिशतभन्दा माथि अङ्क ल्याउनेका लागि अक्षर प्रणालीबाट विधाध परिषद्ले मानविकी सङ्कायका लागि निर्धारण गरेबमोजिमको मापदण्डअनुसार श्रेणी निर्धारण गरिने व्यवस्था गरेको छ।

नतिजा, विमर्श र सुझाव

प्रस्तुत पाठ्यांशलाई पाठ्यक्रमको तत्त्वको अनुरूपताका आधारमा विमर्श गरिएको छ।

उद्देश्य

निर्दिष्ट पाठ्यांशमा चारओटा साहित्यका विधाहरू समावेश गरी ती विधा अनुकुल जनशक्ति उत्पादन गर्ने उद्देश्य पाठ्यक्रमले राखेको छ। कथा, उपन्यास, नाटक र कविता विधालाई प्रथम वर्षको पाठ्यांशमा समावेश गरिएको छ। यसबाट पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट विधाहरूको सैद्धान्तिक ज्ञानका आधारमा ती विधाको परिचय, तत्त्व, प्रकार र स्वरूप जान्न सक्ने, निर्दिष्ट विधाको आधुनिक कालको विकास प्रक्रियाका चरण, प्रवृत्ति र तिनका प्रतिभाको पहिचान गर्न सक्ने, निर्दिष्ट कृतिका स्रष्टाको परिचय र प्रवृत्ति तथा निर्धारित कृतिको विधा तात्विक विवेचना गर्न सक्ने उद्देश्य राखिएको छ। यस उद्देश्यले विद्यार्थीमा सामान्य सैद्धान्तिक ज्ञान र तत्त्वपरक विवेचना बाहेक ज्ञान उत्पादनको व्यावहारिक प्रक्रियालाई समेटेको देखिँदैन। यसका साथै उद्देश्यले विद्यार्थीको सिर्जनशील क्षमतातर्फ ध्यान दिएको देखिँदैन।

पाठ्यवस्तु

निर्दिष्ट पाठ्यांशमा चारओटा साहित्यिक विधालाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ। कथा, उपन्यास, नाटक र कवितालाई पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरी ती विधाका सैद्धान्तिक र प्रायोगिक पक्षलाई

संयोजन र विन्यास गरिएको छ। कथा विधामा १० ओटा कथा समावेश गरिएको छ। मनोविज्ञानसँग सम्बन्धित तीनओटा कथा राखिएको छ। यसले विषयवस्तुको अनावश्यक चाप बढ्न गएको छ। धारा र प्रवृत्तिका आधारमा प्रतिविधिमूलक ढङ्गले कथाको चयन गरी समावेश गर्न सके पाठ्यवस्तुको अनावश्यक डङ्गुर घट्न गई पाठ्यक्रम छरितो र खँदिलो बन्ने देखिन्छ। त्यस्तै उपन्यासमा पनि पाँचओटा उपन्यास कृति राखेर पाठ्यांशको भार अत्यधिक बढाइएको छ। यसका सट्टा उपन्यासको सङ्ख्या घटाएर बाँकी उपन्यासलाई प्रयोगात्मक कार्यका लागि छुट्याइ दिए उपयुक्त हुने देखिन्छ। नाटकमा पाठ्यवस्तुको क्रम मिलेका देखिँदैन। सुरुमै पूर्णाङ्की, त्यसपछि एकाङ्की र गीतिनाटक राखिएको छ। यसका सट्टा पहिले गीति नाटक, त्यसपछि एकाङ्की र त्यसपछि पूर्णाङ्कीको क्रम राखेमा सरलबाट जटिलको सर्वमान्य पाठ्यवस्तु विन्यास मिल्ने देखिन्छ। नाटक विधामा पनि पाठ्यवस्तुको प्रयोगात्मक कार्यका लागि छुट्याउँदा उपयुक्त हुने देखिन्छ। त्यसैगरी कविता विधाअन्तर्गत कविता विधाका तीनओटा रूपहरू पाठ्यवस्तुका रूपमा समावेश गरिएको छ। फुटकर कवितामा १३ जना कविका १३ ओटा कविता राखिएको छ। स्वच्छन्दतावादी धारासँग सम्बन्धित पाँचओटा कविता समावेश गरिएको छ। एउटै धारा, एउटै विषय, एउटै प्रवृत्तिका पाँच पाँच ओटा कविता राखेर पाठ्यभार बढाउनुको औचित्य कहीँ पुष्टि भएको छैन। त्यसैले प्रतिनिधिमूलक ढङ्गले कविताको छनोट र स्तरणमा ध्यान नपुगेको देखिन्छ। केवल सैद्धान्तिक ज्ञानकाा लागि अनेकौं कविता किन राख्नु परेको हो ? पाठ्यक्रमले कहीँ यसको औचित्य प्रमाणित गरेको देखिँदैन। त्यस्तै चारओटा खण्डकाव्य र दुईओटा महाकाव्य समावेश गरेर पाठ्यवस्तु झन् बोझिलो बनाइएको छ। कार्यान्वयन नै गर्न नसक्ने पाठ्यवस्तु राख्दा पाठ्यक्रमले राखेका उद्देश्य पूरा हुनुकाे सट्टा झन ऋणात्मक उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ। बढीमा तीनओटा काव्य (खण्डकाव्य, कोषकाव्य र लामो कविता) प्रतिनिधिमूलक ढङ्गले राखी वा एक खण्डकाव्य र एक लामो कविता समावेश गरी बाँकी पाठ्यवस्तु आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि राखिदिनु उपयुक्त हुन्छ। पाठ्यांशमा समावेश गरिएको महाकाव्यको विषयवस्तु विन्यास पनि बोझिलो देखिन्छ। स्वच्छन्दतावाद कै दुई महाकाव्य सुलोचना र मकवानीवाला राख्नुको औचित्य पुष्टि हुन सक्दैन। कुनै एक महाकाव्यलाई मात्र समावेश गरी बाँकी स्वाध्यायन वा परियोजना कार्यकाा लागि राखिदिंदा उपयुक्त हुने देखिन्छ।

शिक्षण विधि

निर्दिष्ट पाठ्यांशको सिकाइ शिक्षण प्रक्रियाका लागि पाठ्यक्रमले शिक्षण विधि निर्धारण गरेको छ। पाठ्यक्रमले उल्लेख गरेअनुसार व्याख्यान, छलफल, प्रश्नोत्तर, गृहकार्य, कक्षाकार्य, परियोजना कार्य आदि जस्तद्धा विधिहरू उल्लेख गरेको छ। उल्लिखित विधिको प्रयोग गरेर पाठ्यवस्तुको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने स्थिति छ। गृहकार्य र कक्षाकार्य शिक्षणका विधि नै होइनन्। यी अभ्यासका केवल अति परम्परागत तरिका हुन्। केवल व्याख्यान, प्रश्नोत्तर र छलफलले मात्र वर्तमान अतिनूतन युगमा शिक्षणीय कार्य सम्पन्न गर्न खोज्नु सर्वथा प्रतिगामी कार्य र अधुनातन शिक्षणीय नवप्रवर्तन विधिको उपेक्षा गर्नु हो। यी विधिबाट न त दिगो सिकाइ सम्भव छ न त वर्तमान समयले खोजेको ज्ञानको उत्पादन र विनिर्माण सम्भव छ। त्यसैले शिक्षण विधिलाई सामयिक सुधार गरेर पाठ्यक्रमले अपेक्षा गरेका उद्देश्यपूर्तिको अभिभार संवहन हुने देखिन्छ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

पाठ्यक्रमले पाठ्यांशको मूल्याङ्कन प्रक्रियाका दुई आधारहरू निर्धारण गरेको छ। ती आन्तरिक मूल्याङ्कन र बाह्य मूल्याङ्कन हुन्।

आन्तरिक मूल्याङ्कन

पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट पाठ्यांशको मूल्याङ्कनका लागि १०० पूर्णाङ्कमा ३० प्रतिशत छुट्याइएको छ । ३० प्रतिशत मूल्याङ्कनका लागि के कति विषयवस्तु हो प्रष्ट रूपमा निर्देशन दिइएको छैन । गृहकार्य, कक्षाकार्य, पुस्तकालय कार्य, पुस्तक वा लेख पुनरावलोकन र कक्षागत सुधार परीक्षालाई आन्तरिक मूल्याङ्कनको पहिलो मूल्याङ्कन मानी ३० मा १० अङ्क विभाजन गरिएको छ । यस अङ्क विभाजनका वैज्ञानिक मापदण्ड के हुन् ? अङ्क प्रदान गर्ने वस्तुगत मापन प्रणाली उल्लेख गरिएको छैन । त्यस्तै दोस्रो आन्तरिक मूल्याङ्कन अन्तर्गत परियोजना कार्य, अवस्था घटनाको अध्ययन, गोष्ठी, क्षेत्रकार्य, प्रतिवेदन, समूहकाई आन्तरिक परीक्षा वा शिक्षकलाई उपयुक्त लागेको पद्धतिबाट मूल्याङ्कन गर्न सकिने व्यवस्था गरेको छ । एकातिर पाठ्यक्रम विषयवस्तु शिक्षण गरेरै नसकिने अवस्था छ अर्कातिर अनेक मूल्याङ्कन विधिको विद्यार्थीलाई प्रशिक्षण दिएर मात्र आन्तरिक मूल्याङ्कन संचालन गर्न सकिने स्थिति छ । त्यसैले पाठ्यवस्तुको मूल्याङ्कन पनि व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न नसकिने र शिक्षकले स्वेच्छिक रूपमा आफूले जानेको विधि वा प्रक्रियाबाट मूल्याङ्कन गर्न सक्ने फितलो व्यवस्थाले आन्तरिक मूल्याङ्कन केवल नाम मात्रको हुने देखिन्छ । आन्तरिक मूल्याङ्कनका मापदण्ड वैज्ञानिक र वस्तुगत रूपमा निर्धारण गरी आन्तरिक मूल्याङ्कनका लागि पाठ्यवस्तु नै छुट्याएर कार्यान्वयन गर्न सके मात्र औचित्यपूर्ण हुने देखिन्छ ।

बाह्य मूल्याङ्कन

पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट पाठ्यांशहरूको बाह्य मूल्याङ्कन वार्षिक परीक्षाबाट हुने व्यवस्था गरेको छ । शैक्षिक वर्षको अन्त्यमा परीक्षा हुने, उक्त परीक्षा ७० पूर्णाङ्कको हुने, सो परीक्षा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयले संचालन गर्ने भनी निर्देश गरिएको छ । तीन घण्टाको परीक्षामा ४० प्रतिशत अङ्क ल्याएर उत्तीर्ण हुन पाइने र ४० प्रतिशतभन्दा बढी अङ्ग ल्याउनेका लागि मानविकी सङ्कायका लागि विधापरिषद्ले तोकेको अक्षर प्रणालीबाट प्राप्ताङ्क अङ्कन गरिने व्यवस्था गरेको छ । पाठ्यक्रमले वार्षिक प्रणालीबाट मूल्याङ्कन गर्दा लामा र छोटा क्रमशः १५ अङ्क र १० अङ्कका तोके बमोजिमका विकल्पसहित प्रश्नहरू सोधेर मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था त गरेको छ तर उत्तर कुन्जी निर्धारण गरी परीक्षणमा एकरूपता ल्याइने व्यवस्था कतै उल्लेख गरेको छैन । वर्षभरि सिकेका ज्ञान र सिपको मूल्याङ्कन तीन घण्टाले निर्धारण गर्ने नगर्ने वैज्ञानिक व्याख्या हुन जरुरी देखिन्छ । अव्यवस्थित पाठ्यवस्तुको थुप्रोबाट बढी अङ्कभार राखेर मूल्याङ्कन गर्दा मूल्याङ्कनको प्रभावकारितामा प्रश्न उठेको छ । केवल विषयगत प्रश्न मात्र समावेश भएकाले विद्यार्थीबाट सूचनात्मक उत्तर प्राप्त हुने निश्चित छ । विद्यार्थीको बोध क्षमताको परीक्षणका लागि बोधात्मक प्रश्न समावेश गर्नुपर्ने देखिन्छ । मूल्याङ्कनले विद्यार्थीको सिर्जनात्मक क्षमताको समेत उपेक्षा गरेको छ । अतः बोधात्मक र सिर्जनात्मक दुवै थरीका प्रश्न समावेश गर्नु जरुरी देखिन्छ । त्यसैगरी विद्यार्थीको पठनबोध क्षमताको विकासका लागि वस्तुतग प्रश्न समावेश गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । केवल विषयगत प्रश्नले मात्र विद्यार्थीको ज्ञान, सीप, दक्षता र अभिवृत्तिको परीक्षण हुन नसक्ने देखिन्छ ।

सुझावहरू

पाठ्यक्रमका निर्दिष्ट पाठ्यांशका सीमाहरूलाई सम्बोधन गरी पाठ्यक्रमको प्रभावकारितामा वृद्धि गर्न निम्नानुसारका संशोधन हुन सके पाठ्यक्रमको उद्देश्य पूरा हुने देखिन्छ :

क) विद्यार्थीका ज्ञानको उत्पादन, ज्ञान निर्माण र सिर्जनात्मक क्षमता वृद्धि गर्ने उद्देश्य राखी सोहीअनुसारका पाठ्यवस्तु संयोजन गर्न सके उपयुक्त हुने ।

ख) पाठ्यवस्तुको निर्धारणमा क्षेत्र र क्रमलाई सन्तुलित बनाई पाठ्यवस्तुलाई सरलबाट जटिलको क्रममा राख्नु उपयुक्त हुने ।

ग) पाठ्यवस्तु छनोट गर्दा पूर्व योग्यता (कक्षा ११ र १२ को ऐच्छिक पाठ्यक्रमको सादृश्यमा) र उच्च तहको योग्यताका परिसीमालाई विचार गर्नुपर्ने ।

घ) स्नातकोत्तर तहको आधार स्नातक भएकाले स्नातकोत्तर तहका लागि पूर्व योग्यतामा आधारित विषयवस्तु स्नातक तहका विद्यार्थीको क्षमतामा आधारित हुने गरी सरलीकरण गरी पाठ्यवस्तुको विन्यास गर्नुपर्ने ।

ङ) स्नातक तहका लागि जटिल संरचना भएका प्रयोगवादी कथा, प्रयोगवादी कविता, नाटक, लामा कविता तह, मनोविज्ञान, पूर्वयोग्यता र रुचिका आधारमा संवेदनशील भई छनोट, निर्धारण र स्तरण गर्नुपर्ने ।

च) विधागत कृतिहरू छनोट गरी धारा, प्रवृत्ति, विचार, योगदान आदिलाई दृष्टिगत गरी प्रतिनिधिमूलक ढङ्गले समेट्नु पर्ने ।

छ) एउटै धारा, विषय र प्रवृत्तिका आधारित अनेक कृतिहरू राख्दा एकातिर पाठ्यवस्तुको अनावश्यक भार बढ्ने र अर्कोतिर विद्यार्थीको रुचि र मनोविज्ञानमा पनि निरसता पैदा हुने हुनाले पाठ्यवस्तुको छनोट र स्तरीकरणमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने ।

ज) पाठ्यवस्तुलाई आन्तरिक र बाह्य मूल्याङ्कनको प्रयोजनका लागि छुट्याएर राख्दा विषयवस्तुको व्यवस्थापन पनि हुने र पाठ्यवस्तुको अत्यधिक भार बाह्य मूल्याङ्कनका लागि हट्न गई पाठ्यवस्तु छरितो र सुरुचिपूर्ण हुने ।

झ) पाठ्यवस्तुमा पछिल्लो युगका परिवर्तित सन्दर्भ र युग परिवर्तनका मूल्य वहन गर्न सक्ने कृतिहरूको छनोट र प्रस्तुतीकरणमा ध्यान दिनु पर्ने ।

ञ) पाठ्यवस्तुको छनोट गर्दा समावेशीकरणका मान्यतालाई परिपालन नगरिएकाले पाठ्यवस्तुलाई स्वीकार्य र सरोकारवालामा अपनत्वको विकास गर्न उदात्तता अपनाउनु पर्ने ।

ट) शिक्षण विधिहरू परम्परागत र कतिपय विधि वर्तमान सन्दर्भमा अनावश्यक र औचित्यहीन रहेकाले उपयुक्त विधिहरू छनोट गरी तिनको प्रयोग गर्ने विधि समेतको निर्देश गरी अधावधिक गर्नुपर्ने ।

ठ) पठन संस्कृति घट्दै गएको समसामयिक सन्दर्भमा साहित्यिक पठनमा रुचि वृद्धि गर्ने गरीको पाठ्यवस्तु छनोट गर्नुपर्ने ।

ड) शिक्षकहरूलाई समयानुकूल पुनर्ताजगी तालिम, प्रशिक्षण र नवीन शैक्षिणिक विधिको प्रयोगमा दक्षता विकासका लागि कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने ।

ढ) आन्तरिक मूल्याङ्कनलाई वैज्ञानिक र व्यवस्थित बनाउन आन्तरिक मूल्याङ्कनका वस्तुगत आधार र मूल्याङ्कन निर्देशिका जारी गर्नुपर्ने ।

ण) बाह्य मूल्याङ्कनमा केवल विषयगत उच्चतम अङ्कभारका प्रश्न राखी मूल्याङ्कन गर्दा विद्यार्थीको बोध र सिर्जनात्मक क्षमताको मूल्याङ्कन नहुने हुँदा बोधात्मक प्रश्न र वस्तुगत प्रश्नसमेत समावेश गर्नुपर्ने ।

निष्कर्ष

छलफल पश्चात् प्राप्त सुझावलाई आधार मानेर निष्कर्षण र सामान्यीकरण गरिने ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

धन्यवाद !

Acceptance letter from Subject Committee (Nepali), TU

कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस
(त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)
विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर प्रत्यायनकृत, २०८०

Koteshwor MULTIPLE CAMPUS
(Affiliated to Tribhuvan University)
Accredited by University Grants Commission (UGC) Nepal, 2023

च.न.: ५११/०८१

मिति: २०८१/११/०८

श्री अध्यक्ष ज्यू,
नेपाली विषय समिति तथा विभागाध्यक्ष,
त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय क्याम्पस ,
काठमाडौं, नेपाल ।

विषयः पाठ्यक्रम विमर्श कार्यपत्र तथा सुझाव ग्रहण गरी दिनुहुन ।

महोदय ,

उपर्युक्त सम्बन्धमा कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस , काठमाडौंले मिति २०८१/ ११ /०७ का दिन हजुरको प्रमुख आतिथ्यतामा आयोजना गरेको मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायको स्नातक तह प्रथम वर्ष ऐच्छिक नेपाली विषयको पाठ्यक्रम विमर्श कार्यक्रममा प्रस्तुत कार्यपत्र तथा त्यसमा समाहित सुझाव ग्रहण गरी दिनुहुन अनुरोध गर्दछु ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर
२०८१-११-८

केशव भट्टराई
विभागाध्यक्ष
नेपाली विभाग
कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस

सम्पर्क ठेगाना:
जडीबुटी, काठमाडौँ-३२, नेपाल
फोन : ०१-४९९२९५०, ५९१८३०१

Contact Address:
Jadibuti, Kathmandu-32, Nepal
Tel.: 01-4992950, 5918301

www.koteshworcampus.edu.np info@koteshworcampus.edu.np

Minute of curriculum Feedback Program

Anex 1.5.

२०८१/११/०२

आज मिति २०८१/११/०२ गते कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस नेपाली विभागको बैठक विभागका अध्यक्ष श्री केशव भट्टराईको अध्यक्षतामा बस्यो। बैठकले निम्न प्रस्तावहरूमाथि छलफल गरि निर्णय गर्‍यो।

उपस्थिति
१, केशव भट्टराई (विभाग अध्यक्ष)
२, मनोज अधिकारी (स.क्याम्पस प्रमुख) आमन्त्रित
३, सेदुनाथ ढकाल (RMC प्रमुख) आमन्त्रित
४, मदन गौतम
५, डा.बालाकृष्ण अधिकारी
६, महेन्द्र ढकाल
७, गोकुल पोखरेल
८, शैलेन्द्र अधिकारी
९, भीमप्रसाद घिमिरे

प्रस्तावहरू
१, पाठ्यक्रम विमर्श कार्यक्रमका सम्बन्धमा।
२, विविध

निर्णयहरू

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस नेपाली विभागको संयोजकत्वमा स्नातकतह प्रथम वर्षको ऐच्छिक नेपाली विषयको पाठ्यक्रम विमर्श कार्यक्रमको आयोजना गर्ने निर्णय गरियो। उक्त विमर्श कार्यक्रमको कार्यपत्र प्रस्तुतिको जिम्मेवारी विभागका सदस्य श्री गोकुल पोखरेल लाई दिइने निर्णय गरियो। साथै कार्यपत्र प्रस्तुति कार्यक्रमका लागि प्रमुख अतिथिका रूपमा नेपाली विषय समितिका अध्यक्ष तथा नेपाली केन्द्रीय विभाग विभागाध्यक्ष श्री प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरेला

आमन्त्रण गर्ने निर्णय गरियो ।

प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पसद्वारा आयोजना गरिने पाठ्यक्रम विमर्श कार्यक्रम मिति २०८१/११/०६ गते प्रजातन्त्र दिवसका दिन सम्पन्न गर्ने निर्णय गरियो ।

Curriculum feedback program photos

beautiful thing
from you.
Bad libraries build

1.5 Curriculum Feedback -1 2082

Curriculum Feedback Report

Bachelor Level : First Year

From

Department of Journalism and Mass Communication

Koteshwor Multiple Campus (KMC), Koteshwor, Kathmandu

To:

Central Department of Journalism and Mass Communication

Tribhuvan University (TU), Kirtipur, Kathmandu

Academic Year: 2082 (2025/2026)

Date of Submission: 2082/11/08

1. Background of the Programme

Koteshwor Multiple Campus has been implementing the Bachelor level curriculum under the Faculty of Humanities and Social Sciences, Tribhuvan University. In order to ensure academic quality, relevance, and effective implementation, the campus conducted a curriculum feedback programme focusing on the first-year Journalism and Mass Communication courses.

The feedback was collected from faculty members teaching journalism and media-related subjects to evaluate the course structure, content relevance, teaching approaches, and practical applicability. The purpose of this report is to provide constructive feedback to the Central Department of Journalism and Mass Communication for further improvement of the curriculum.

2. Subjects Included in the Feedback

Subject 1

Level: Bachelor

Year: First Year

Subject Code: 421

Subject Title: Introduction to Mass Media and Communication

Subject 2

Level: Bachelor

Year: First Year

Subject Code: 421

Subject Title: Principles and Practices of Journalism

3. Objectives of the Feedback Programme

General Objective

To evaluate the effectiveness and relevance of the first-year Journalism curriculum based on faculty feedback for academic enhancement.

Specific Objectives

i. To assess the clarity and organization of course contents.
ii. To evaluate the relevance of the curriculum to contemporary media practices.
iii. To examine the balance between theoretical and practical components.
iv. To identify strengths and gaps in course implementation.
v. To provide recommendations for curriculum improvement.

4. Methodology of Feedback Collection

The feedback was collected through structured questionnaires and consultation meetings among faculty members of the Department of Journalism and Mass Communication at Koteshwor Multiple Campus.

Participants: Faculty members teaching Journalism and Communication subjects.

Tools Used: Structured feedback forms & Departmental discussion meetings

Method of Analysis: Descriptive analysis and thematic interpretation based on responses.

5. Findings and Observations

5.1 Introduction to Mass Media and Communication

Faculty members reported that this subject provides a strong foundation for understanding communication theories, media evolution, functions of mass media, and the role of media in society. The course is considered highly appropriate for first-year students because it introduces fundamental concepts necessary for further academic study in journalism and communication.

However, some respondents suggested that the curriculum could be strengthened by including more Nepal-specific media examples, digital media trends, and practical exposure such as media observation assignments and case studies. The integration of multimedia tools and contemporary communication technologies was also recommended.

5.2 Principles and Practices of Journalism

The course was evaluated as essential for developing students' understanding of journalism ethics, news values, reporting techniques, and professional standards. Faculty members appreciated the structured content that introduces both theoretical knowledge and practical journalism skills. Nevertheless, respondents emphasized the need for more hands-on learning opportunities such as newsroom simulations, reporting assignments, field visits to media organizations, and digital journalism practices including online reporting and multimedia storytelling. These additions would better align the curriculum with modern journalism industry requirements.

6. Strengths of the Curriculum

- Provides strong foundational knowledge in journalism and communication
- Relevant to contemporary media environment
- Logical organization of course contents
- Encourages analytical thinking and professional awareness
- Supports academic and career development of students

7. Areas for Improvement

- Need for more practical and skill-based learning activities
- Inclusion of digital and multimedia journalism components
- More Nepal-based case studies and examples
- Availability of updated teaching materials and references
- Orientation programmes for faculty on curriculum implementation

8. Recommendations

Based on the feedback collected, the following recommendations are suggested:

i. Incorporate practical assignments, fieldwork, and project-based learning in both subjects.
ii. Include digital journalism tools and emerging media technologies.
iii. Provide updated reference materials and access to media resources.
iv. Organize faculty development and training programmes.
v. Conduct periodic curriculum review involving stakeholders such as media professionals and students.

9. Conclusion

The curriculum feedback programme conducted at Koteshwor Multiple Campus indicates that the first-year Journalism courses are academically relevant and appropriate for Bachelor level

students. The subjects provide essential theoretical foundations and introduce important professional knowledge required for advanced learning and media careers. However, enhancing practical exposure, integrating digital media skills, and including contextual examples will significantly improve curriculum effectiveness. Continuous collaboration between affiliated campuses and the Central Department will contribute to maintaining academic quality and relevance.

10. Acknowledgement

Koteshwor Multiple Campus expresses sincere gratitude to all faculty members who participated in the curriculum feedback programme and provided valuable suggestions for improvement. The campus also acknowledges the academic guidance and support provided by the Central Department of Journalism and Mass Communication, Tribhuvan University.

11. Approval

Prepared By: Department of Sociology, Mass Communication and Rural development
Koteshwor Multiple Campus, Kathmandu-32, Jadibuti

Submitted To : Central Department of Social work , Tribhuvan University, Kirtipur

Submitted Date : 2082/11/08

1.5 Curriculum Feedback -2 2082

Curriculum Feedback Report

Department of Sociology, Mass Communication and Rural Development
Koteshwor Multiple Campus (KMC), Jadibuti, Kathmandu

1. Basic Information

Level: Bachelor

Year: First Year

Subject Code: 421

Subject Title: Introduction to Social Work

Programme: Bachelor of Arts (BA)

Department: Department of Sociology

Campus: Koteshwor Multiple Campus

Academic Year: 2082 (2025/2026)

Date of Feedback Collection: 2082 Magh

2. Background

Koteshwor Multiple Campus has been implementing the newly introduced Bachelor of Arts curriculum under the Faculty of Humanities and Social Sciences. As part of the academic quality assurance mechanism, the Department of Sociology conducted a curriculum feedback programme focusing on the course *Introduction to Social Work (Subject Code: 421)* offered in the first year of the Bachelor level. The objective of the programme was to collect constructive feedback from faculty members teaching sociology and social work related courses to evaluate the relevance, clarity, practicality, and effectiveness of the newly implemented curriculum. The feedback is expected to support continuous academic improvement and ensure alignment with contemporary social needs, professional standards, and academic expectations.

3. Objectives of the Feedback Programme

General Objective

To evaluate the effectiveness and relevance of the newly introduced course *Introduction to Social Work* based on faculty feedback for academic improvement.

Specific Objectives

1. To assess the clarity and organization of course contents.
2. To evaluate the relevance of the curriculum to contemporary social issues and professional practice.
3. To examine the adequacy of teaching methods and learning resources.
4. To identify strengths and gaps in the course structure.
5. To collect suggestions for curriculum improvement and implementation.

4. Methodology of Feedback Collection

The feedback was collected using a open ended questionnaire and informal discussion sessions among faculty members of the Department of Sociology at Koteshwor Multiple Campus.

Participants:

Faculty members teaching Sociology and Social Work related subjects.

Tools Used:

Open ended

Method of Analysis: Descriptive analysis based on responses and thematic interpretation of comments.

5. Major Areas of Feedback

The following aspects of the curriculum were evaluated:

- Course objectives and learning outcomes
- Content relevance and sequencing
- Practical applicability of the subject
- Teaching and learning methods
- Availability of teaching materials and references
- Evaluation and assessment system
- Alignment with social work practice and career opportunities

6. Findings and Observations

The feedback from faculty members indicated that the course *Introduction to Social Work* is highly relevant for students at the Bachelor level, particularly for those interested in social development, community work, and social services. The subject provides foundational knowledge regarding social work concepts, principles, methods, and professional ethics, which are essential for building academic and professional understanding.

Faculty members appreciated the inclusion of contemporary social issues and the interdisciplinary approach of the curriculum. The course content was considered well structured and logically organized from basic concepts to applied perspectives. However, some respondents mentioned that practical components such as field exposure, case studies, and community engagement activities could be further strengthened.

It was also observed that the availability of updated reference materials and locally contextualized examples should be improved to enhance teaching effectiveness. Some faculty members recommended integrating more participatory teaching approaches such as group discussion, field visits, and project-based learning.

7. Strengths of the Curriculum

- Relevant to contemporary social issues and community needs
- Provides strong theoretical foundation in social work
- Logical sequencing of course contents
- Supports interdisciplinary learning
- Encourages professional orientation among students

8. Areas for Improvement

- Need for more practical and field-based learning components
- Inclusion of local case studies and Nepal-specific examples
- Enhancement of teaching learning materials and references
- Training or orientation for faculty on new curriculum implementation
- More interactive teaching methods should be encouraged

9. Recommendations

Based on the feedback collected from faculty members, the following recommendations are suggested:

1. Introduce field visits, community observation, or short practical assignments to strengthen experiential learning.
2. Provide updated reference books and teaching materials related to social work practices in Nepal.
3. Organize faculty orientation programmes on curriculum implementation strategies.
4. Encourage participatory teaching methods such as group discussions, presentations, and case analysis.

5. Periodically review the curriculum based on feedback from teachers, students, and stakeholders.

10. Conclusion

The curriculum feedback programme conducted by the Department of Sociology at Koteshwor Multiple Campus revealed that the newly introduced course *Introduction to Social Work* is academically relevant and beneficial for Bachelor level students. The course contributes to developing students' understanding of social problems, community engagement, and professional social work practices. While the curriculum demonstrates strong theoretical foundations, incorporating more practical components and contextual learning resources will further enhance its effectiveness. Continuous feedback and periodic revision are essential to ensure quality education and academic excellence.

11. Acknowledgement

The Department of Sociology would like to express sincere gratitude to all faculty members who actively participated in the curriculum feedback programme and provided valuable suggestions for academic improvement. Their constructive insights and professional commitment have significantly contributed to evaluating and strengthening the newly implemented Bachelor level curriculum. The department also extends appreciation to the Campus Administration of Koteshwor Multiple Campus for their support in conducting this programme successfully.

12. Approval

Prepared By: Department of Sociology, Mass Communication and Rural development
Koteshwor Multiple Campus, Kathmandu-32, Jadibuti

Submitted To : Central Department of Social work , Tribhuvan University, Kirtipur

Submitted Date : 2082/11/08

1.5 Curriculum Feedback -3 2082

Theories of Development
Course Code: RDS 421

Subject: Feedback on Syllabus for Improvement

The syllabus offers a broad overview of major theories of development, including classical, Keynesian, Marxist, feminist, and post-modern approaches. This broad theoretical coverage enables students to understand development from diverse perspectives and is appropriate for first-year undergraduate study. The inclusion of topics such as the Sustainable Development Goals and gender perspectives enhances the contemporary relevance of the course.

However, the course objective is brief and lacks clarity. It should be revised to clearly articulate the intended learning outcomes, including the conceptual understanding and analytical skills students are expected to develop upon completion of the course.

The overall organization of the units follows a logical sequence. Nevertheless, classical theories may be summarized to create space for contemporary approaches such as human development, governance, globalization, and development issues specific to Nepal. The unit on feminist theories is a valuable component of the syllabus; however, feminist and post-modern perspectives should be more clearly distinguished to improve conceptual clarity.

To conclude, the syllabus is predominantly theoretical and does not adequately address practical or assessment components. The inclusion of case studies, presentations, and short analytical assignments would encourage the application of theory and strengthen students' critical thinking skills. With these revisions, the syllabus can be made more balanced, coherent, and academically strong.

Rudra Prasad Bhattarai
Lecturer
Koteshwor Multiple Campus
Kathmandu, Nepal

A Feedback Report on:

Enhancing the Curriculum of **Basic Research Methods RDS422** (BA 1st Year)

Submitted to:

Curriculum Development Center (CDC) Tribhuvan University (TU)

Strengths of the Current Curriculum

The existing curriculum has several strengths:

- Broad coverage of core research concepts (Unit I).
- Balancing on research design, hypothesis formulation, variables, and measurement scales (Units II and III).
- Detailed treatment of sampling methods and data collection techniques suitable for social science and rural development research (Units IV and V).
- Covering of both quantitative and qualitative data analysis methods (Unit VI).
- Focus on research proposal development, report writing, APA style, and ethical issues (Unit VII).

These elements provide a good theoretical foundation for the students.

Need for the betterment of the Curriculum:

Despite its strengths, the curriculum remains largely theory-oriented, particularly in data analysis and research application. Current academic and professional research environments increasingly require:

- Hands-on skills in statistical and qualitative analysis software;
- Exposure to mixed-method research practices;
- Clear understanding of research philosophy guiding methodological choices;
- Alignment with international academic standards and employability requirements.

Hence, updating the syllabus is necessary to maintain the gap between theoretical and practical research skills.

While Unit VI covers descriptive and bivariate statistical analysis, calculations are often limited to manual or formula-based approaches.

Introducing Excel and SPSS Quantitative Data Analysis will:

- Enhance students' practical data management and analysis skills;
- Improve accuracy and efficiency in statistical analysis;

A Feedback Report on:

Enhancing the Curriculum of **Basic Research Methods RDS422** (BA 1st Year)

Submitted to:

Curriculum Development Center (CDC) Tribhuvan University (TU)

Strengths of the Current Curriculum

The existing curriculum has several strengths:

- Broad coverage of core research concepts (Unit I).
- Balancing on research design, hypothesis formulation, variables, and measurement scales (Units II and III).
- Detailed treatment of sampling methods and data collection techniques suitable for social science and rural development research (Units IV and V).
- Covering of both quantitative and qualitative data analysis methods (Unit VI).
- Focus on research proposal development, report writing, APA style, and ethical issues (Unit VII).

These elements provide a good theoretical foundation for the students.

Need for the betterment of the Curriculum:

Despite its strengths, the curriculum remains largely theory-oriented, particularly in data analysis and research application. Current academic and professional research environments increasingly require:

- Hands-on skills in statistical and qualitative analysis software;
- Exposure to mixed-method research practices;
- Clear understanding of research philosophy guiding methodological choices;
- Alignment with international academic standards and employability requirements.

Hence, updating the syllabus is necessary to maintain the gap between theoretical and practical research skills.

While Unit VI covers descriptive and bivariate statistical analysis, calculations are often limited to manual or formula-based approaches.

Introducing Excel and SPSS Quantitative Data Analysis will:

- Enhance students' practical data management and analysis skills;
- Improve accuracy and efficiency in statistical analysis;

- Major research paradigms: Positivism, Interpretivism, Constructivism, Pragmatism
- Link between research philosophy, methodology, and methods

This inclusion will make the syllabus conceptually stronger and internationally comparable.

Recommendations

Based on the above analysis, the following recommendations are proposed:

Integrate MS Excel and SPSS for applied quantitative data analysis under Unit VI.

Introduce MAXQDA and NVivo for qualitative data analysis under Unit VI or Unit VII.

Include research philosophy as a core component of the research methodology section.

Allocate practical sessions and internal assessments for software-based learning.

Update teaching-learning strategies to include hands-on exercises, datasets, and real research examples.

Conclusion

By integrating modern data analysis software and research philosophy, the syllabus will become more practical, conceptually sound, and globally relevant. These revisions will better equip students with the knowledge and skills required for academic research, development practice, and professional careers, thereby fulfilling the evolving goals of higher education in Nepal.

Acceptance letter from Subject Committee (Sociology, Mass Comm and RD), TU

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त

कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस

विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर प्रत्यायनकृत, २०८०

Affiliated to Tribhuvan University

Koteshwor MULTIPLE CAMPUS

Accredited by University Grants Commission (UGC) Nepal, 2023

आ.व.: २०८२/०८३
च.नं.: ४६०/०८२

मिति : २०८२/११/०४

श्रीमान् विभागीय प्रमुखज्यू,
सामाजिक कार्य केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

विषय : पाठ्यक्रम सुझाव पेश गरिएको सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा स्नातक तह प्रथम वर्षको 'सामाजिक कार्य' विषय कोड ४२१: Introduction to Social Work र विषय कोड ४२२: Basic Sociology for Social Work विषयका बारेमा विषयसित सम्बन्धित रहेर प्राप्त केही सुझावहरू पेश गरिएको छ ।

प्रकाश पोखरेल, पिएचडी
क्याम्पस प्रमुख

सम्पर्क ठेगाना:
जडीबुटी, काठमाडौँ-३२, नेपाल
फोन : ०१-४९९२९५०, ५९१८३०१

Contact Address:
Jadibuti, Kathmandu-32, Nepal
Tel.: 01-4992950, 5918301

www.koteshworcampus.edu.np info@koteshworcampus.edu.np www.facebook.com/koteshwor.mc

2082/11/08

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय
सामाजिक कार्य केन्द्रीय विभाग

आ.व.: २०८२/०८३
च.नं.: ४६०/०८२

मिति : २०८२/११/०४

श्रीमान् विभागीय प्रमुखज्यू,
पत्रकारिता केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं

विषय : पाठ्यक्रम सुझाव पेश गरिएको सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा स्नातक तह प्रथम वर्षको 'पत्रकारिता' विषय कोड ४२१: Introduction to Mass Media and Communication र विषय कोड ४२२: Principles and Practices of Journalism विषयका बारेमा विषयसित सम्बन्धित रहेर प्राप्त केही सुझावहरू पेश गरिएको छ ।

प्रकाश पोखरेल, पिएचडी
क्याम्पस प्रमुख

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त
कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस
विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर प्रत्यायनकृत, २०८०

Affiliated to Tribhuvan University
Koteshwor MULTIPLE CAMPUS
Accredited by University Grants Commission (UGC) Nepal, 2023

आ.व.: २०८२/०८३
च.नं.: ४६०/०८२

मिति : २०८२/११/०४

श्रीमान् विभागीय प्रमुखज्यू,
ग्रामीण विकास केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं

विषय : पाठ्यक्रम सुझाव र प्रतिक्रिया पेश गरिएको सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा स्नातक तह प्रथम वर्षको 'ग्रामीण विकास' विषय कोड ४२१: विकास सिद्धान्तहरू (Theories of Development) र विषय कोड ४२२: अनुसन्धान विधिको अवधारणा (Basic Concept of Research) विषयका बारेमा विषयसित सम्बन्धित रहेर प्राप्त केही प्रतिक्रिया र सुझावहरू पेश गरिएको छ ।

प्रकाश पोखरेल, पिएचडी
क्याम्पस प्रमुख

सम्पर्क ठेगाना:
जडीबुटी, काठमाडौं-३२, नेपाल
फोन : ०१-४९९२९५०, ५९१८३०१

Contact Address:
Jadibuti, Kathmandu-32, Nepal
Tel.: 01-4992950, 5918301

www.koteshworcampus.edu.np info@koteshworcampus.edu.np www.facebook.com/koteshwor.mc

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
ग्रामीण विकास केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

बैठक: समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास र आमसञ्चार तथा पत्रकारिता विभाग, कोटेश्वर ब. क्याम्पस

मिति: २०८२/१०/१३ मंगलवार

स्थान: विभागको कार्यालय

अध्यक्षता: कल्पना मरहट्टा

उपस्थिति:

१. श्री कल्पना मरहट्टा
२. श्री मनोज अधिकारी
३. श्री सुमन पोखरेल
४. श्री रुद्र प्रसाद भट्टराई
५. श्री पार्वती थापा मगर
६. श्री लेखनाथ घिमिरे
७. श्री चेतनाथ घिमिरे
८. श्री पदमराज जोशी
९. श्री नरेन्द्र मिश्र
१०. श्री सन्तोषी गौतम
११. श्री केशव सुवेदी

प्रस्तावहरु

१. पाठ्यक्रम पृष्ठपोषण पठाउने सम्बन्धमा
२. उपचारात्मक कक्षा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा
३. पुर्नताजगी कार्यक्रम सम्बन्धमा
४. Incubation Program सम्बन्धमा
५. BASW First year लाई placement पठाउने सम्बन्धमा
६. विविध

निर्णयहरु :-

१. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा मिति २०८२/०८/२५ गते बिहिवारको बैठकमा स्नातक तह प्रथम वर्षका विषयहरु (समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास, पत्रकारिता र समाज कार्य) का पाठ्यक्रम पृष्ठपोषण सम्बन्धित विषयका उपप्राध्यापक ज्यू हरुसंग माग गरिएकोमा प्राप्त भएकोले छलफल गरि सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने निर्णय गरियो।

२. प्रस्ताव नं.२ उपर छलफल गर्दा स्नातक तह तेस्रो वर्ष पढिरहेका विद्यार्थीलाई मिति: २०८२/१०/१८ गते आइतबार बाट उपचारात्मक कक्षा सञ्चालन गर्ने निर्णय गरियो।

३. प्रस्ताव नं.३ उपर छलफल गर्दा यस क्याम्पसका भर्ना भएर स्नातक तहका समाजकार्य विषय पढेका हालसम्मका सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूका पुनर्ताजगी कार्यक्रम मिति २०८२/१०/२६ गते मंगलबार बिहान १०:३० बजे गर्ने निर्णय गरियो।

४. प्रस्ताव नं. ४ उपर छलफल गर्दा यस क्याम्पसबाट हालै स्नातक तह पास गरेका विद्यार्थी श्री सन्तोष मगर लाई Incubation program अन्तरगत समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास, पत्रकारिता र समाजकार्य विषयमा सम्बन्धित रहेर रु २०,०००। तालिम शुल्क उपलब्ध गराई (Sherchan consulting P. Ltd) Skillzen Nepal (learn & earn digitally) नामक संस्थामा तालिम लिन पठाउने निर्णय गरियो।

५. प्रस्ताव नं. ५ उपर छलफल गर्दा स्नातक तह प्रथम वर्षमा समाजकार्य विषय पढिरहेका विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न संस्थाहरूमा Placement का लागि पठाउने निर्णय गरियो।

६. प्रस्ताव नं. ६ विविधमा छलफलका विषय नभएकोले बैठक समापन गर्ने निर्णय गरियो।

बैठक: समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास, आमसञ्चार तथा पत्रकारीता विभाग, कोटेश्वर ब. क्याम्पस
मिति: २०८१।१०।२३ शुक्रबार
स्थान: विभागको कार्यालय
अध्यक्षता: कल्पना मरहट्टा
उपस्थिति:
१. श्री कल्पना मरहट्टा
२. श्री मनोज अधिकारी
३. श्री सुमन पोखरेल
४. श्री पार्वती थापामगर
५. श्री रुद्र प्रसाद भट्टराई
६. श्री लेखनाथ घिमिरे
७. श्री चेतनाथ घिमिरे
८. श्री नरेन्द्र मिश्र
९. श्री पदमराज जोशी
१०. श्री सन्तोषी गौतम
११. श्री केशव सुवेदी
प्रस्तावहरु
१. स्नातक तह तेस्रो वर्षको कक्षा सञ्चालन सम्बन्धमा
२. समवेदना सम्बन्धमा
३. पाठ्यक्रम पृष्ठपोषण सम्बन्धमा
४. फोटोग्राफी प्रशिक्षण सम्बन्धमा
निर्णयहरु
१. प्रस्ताव नं. १ उपर छलफल गर्दा स्नातक तह तेस्रो वर्षको कक्षा सञ्चालन आपसी आन्तरीक सरसल्लाहमा गर्ने निर्णय गरियो।
२. प्रस्ताव नं. २ उपर छलफल गर्दा यस विभागका उप-प्राध्यापक श्री पार्वती थापा मगरका ससुरा बुवा श्री ज्ञानेन्द्र प्रसाद पराजुलीको मिति २०८१।१०।१४ गतेका दिन ६२ वर्षको उमेरमा असामयिक निधन भएकोमा यस विभाग मर्माहित बनेको छ। यस दुखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजन तथा नातेदारहरुप्रति हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्नुका साथै शोकाकुल परिवारजनमा धैर्य धारण गर्न सकने

शान्ति मिलोस् भनी ईश्वरसित प्रार्थना गर्दै मृत आत्मा को चिर शान्तिको कामना गर्ने निर्णय गरियो ।

३. प्रस्ताव नं. ३ उपर छलफल गर्दा यस विभाग अन्तर्गतको ग्रामीण विकास विषयको प्रथम वर्षको विषयहरु कोडनं ४२१ र ४२२ का पाठ्यक्रम सम्बन्धमा यस विभाग मार्फत पृष्ठपोषण गर्न लागेकोले ग्रामीण विकास केन्द्रिय विभागका विभागीय प्रमुख श्री सुमन खरेल ज्यूलाई मिति २०७४।१०।२६ गते सोमबार विहान ८.०० बजे बोलाएर शिक्षक विद्यार्थी बीचमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गर्ने निर्णय गरियो ।

४. प्रस्ताव नं. ४ उपर छलफल गर्दा स्नातक तह चतुर्थ वर्षमा आमसञ्चार तथा पत्रकारिता विषयका विद्यार्थीहरुलाई कोर्ष नाफो प्रशिक्षक श्री ... लाल महर्जनलाई आमन्त्रित गरेर २०७४।३।१० देखि २०७४।३।२३ सम्म प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएकोमा त्यस विषयमा छलफल गर्दै सो बापत प्रशिक्षकलाई रु ७०००/- (सात हजार) दिने निर्णय गर्दै बैठक समापन गरियो ।

आज मिति २०७२/१०/२६ गते सोमवारका दिन कोटेश्वर ब. क्याम्पसको समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास र आम सञ्चार तथा पत्रकारिता विभागको आयोजनामा "Interaction on Curriculum feedback" विषयक अन्तरक्रियामा निम्न उपस्थिति रह्यो।

१. प्रकाश पोखरेल पिरयडी, क्याम्पस प्रमुख
२. नन्दी केशर नेपाल, स. क्याम्पस प्रमुख
२. मनोज अधिकारी, स. " "
३. शैलेश चन्द्र कराल, स. " "
४. कल्पना मरहठ्ठ, विभागीय प्रमुख
५. सहप्राध्यापक डा. सुमन खरेल
६. सुरेश पोखरेल, प्राध्यापक संघ सभापति
७. खेदुनाथ ढकाल, अनुसन्धान व्यवस्थापन इकाई
८. डा. बालाकृष्ण अधिकारी, अनुसन्धान विज्ञ
९. भरत घिमिरे, अनुसन्धान विज्ञ
१०. डा. विनोद नेपाल, "
११. डा. केशव राज पन्थी,
१२. विनोद डुङ्गेल, पाटन क्याम्पस
१३. निरञ्जन रिमाल, भक्तपुर क्याम्पस
१४. यादव घिमिरे, पशुपति क्याम्पस
१५. नर कुमार च्युहान, डिल्ली बजार कन्या क्याम्पस
१६. गोविन्द बहादुर कार्की, महासचिव, पब्लिक क्याम्पस संघ
१७. लेखनाथ घिमिरे, सदस्य क्याम्पस सञ्चालक समिति
१८. विनोद ~~कार्की~~ कार्की, विभागीय प्रमुख शिक्षा
१९. विनोद अधिकारी, मानविकी अनुसन्धान विभाग
२०. रुद्र प्रसाद भट्टराई
२१. तीर्थराज तिमल्सिना
२२. सुमन पोखरेल
२३. समिर तामाङ
२४. मानिका योगी
२५. जुनु कार्की
२६. अदिती गिरी

२6. उषा खड्का
२८. अन्जु के सी
२९. सक के. सी
३०. संगीता उप्रेती
३१. आशा खतिवडा
३२. निर्मला विश्वकर्मा
३३. प्रतिमा कँडेल
३४. सुस्मा गौली
३५ Ranjila Bogati
३६. Yasodha Rimal
37. Priyanka Kunwar
38. ओम बहादुर खड्वाल
39. नानन्द श्रेष्ठ
40. Saroj shahi
41. Sujan Bohara
42 Jagadeesh Singh Bista
43 Kushal Kumar Bham
44 Samundra Prasain
45. Asha Kumari Chaudhary.
46. Bipana Maya Bomjan
47. Samundra Subedi
48. Sabina Chaulagain
49 Nirmala Acharya
50. Binita Pokhrel
51. Meensang Yonjan
52. Sanjita khadka
53. Radhika Bist
54. Devi Kami
55 Bhumika Budha
56. Govinda Bdr. Kdural
57. Purna Thapa

आज मिति २०७४/१०/२६ गते मंगलबार का दिन कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पसको समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास, सामाजिक कार्य र आम सञ्चार तथा पत्रकारिता विभागको आयोजनामा "An Interaction Program and Career Counceiling with BASW Graduates & Freshers" विषयक अन्तरक्रियामा निम्न उपस्थिति रह्यो।

१. प्रकाश पोखरेल पिएचडी, क्याम्पस प्रमुख
२. नन्दी केशव नेपाल, सहायक क्याम्पस प्रमुख
३. मनोज अधिकारी, " "
४. शैलेश चन्द्र बराल, " " "
५. कल्पना मरहट्टा, विभागीय प्रमुख
६. सुरेश पोखरेल, प्राध्यापक संघ सभापति कोटेश्वर इकाई
६. भैरव नाथ घिमिरे, क्याम्पस सञ्चालक समिति सदस्य
८. विनोद कार्की, शिक्षा संकाय विभागीय प्रमुख
९. विनोद अधिकारी, मानविकी अनुसन्धान प्रमुख
१०. सुमन पोखरेल,
११ रुद्र प्रसाद भट्टराई,
१२. नरेन्द्र मिश्र,
१३. सन्तोषी गौतम
१४ पदमराज जोशी
१५. सोदुनाथ ढकाल, अनुसन्धान व्यवस्थापन प्रमुख
१६. डा. बालकृष्ण अधिकारी, अनुसन्धान व्यवस्थापन सदस्य
१६. कुन्डेलाल महर्जन, प्रशासन प्रमुख
१८. गोविन्दबहादुर कार्की
१९ जुनु कार्की
२० आशा कुमारी चौधरी
२१. विनिता आचार्य
२२. मोनिका योगी
२३. ललिता नाथ
२४ अञ्जना थापा भुजेल
२५ सुस्मिता कुहाथोकी
२६ वन्दना चपाई
26 सबिर राई

28 बसन्ती ईर Basti
29 विपना सिंह Bipana
30 सविता चौलागाई
31 - निर्मला आचार्य
32 - विनिता प्रोखरेल
33 - स्मृति कोईराला Smriti
34 - साधना बिष्ट
35 - द्वि कामी
36 - भूमिका बुढा Bhumee
37) Sandip Mahalo
38 Kushal Kumar Bham
39 Rijan Adhikari
40) अंशु थापा Anshu
47) Nisha parajuli
48) Urmila shah
49) Srijana Adhikari
50) Samjhana Kumal
51) Tirsha Dahal
52) Sanjaya Rastra Ram
53) Ashmita Dhungel Asf
54) Binita khadka
55) Pranisha pulami magar

बैठक: समाजशास्त्र, ग्रामिण विकास र आमसञ्चार तथा पत्रकारिता विभाग, कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पस

मिति: २०८२/१०/२८ गते बुधवार

स्थान: विभागको कार्यालय

अध्यक्षता: कल्पना मरहट्टा

उपस्थिति:

१. श्री कल्पना मरहट्टा
२. श्री मनोज अधिकारी
३. श्री सुमन पोखरेल
४. श्री पार्वती थापा मगर
५. श्री रुद्र प्रसाद भट्टराई
६. श्री लेखनाथ घिमिरे
७. श्री चेतनाथ घिमिरे
८. श्री नरेन्द्र मिश्र
९. श्री पदमराज जोशी
१०. श्री सन्तोषी गौतम
११. श्री केशव सुवेदी

प्रस्तावहरु

१. सुझाव संकलन सम्बन्धमा
२. खर्च तथा भुक्तानी सम्बन्धमा
३. विविध

निर्णयहरु

१. प्रस्ताव नं. १ उपर छलफल गर्दा यस विभागको मिति २०८२/१०/२६ गते सोमबारका दिन आयोजित पाठ्यक्रम पृष्ठपोषण कार्यक्रमबाट प्राप्त सुझावहरुलाई निम्नानुसार संकलित गरियो। सो सुझावहरुलाई ग्रामिण विकास विभागमा पेसित गर्ने निर्णय गरियो।

२. प्रस्ताव नं. २ उपर छलफल गर्दा मिति २०८२/०७/२१ गते सोमबार यस विभागबाट सञ्चालित मानसिक स्वास्थ्य सचेतना सम्बन्धि कार्यक्रम, मिति २०८२/१०/२६ गते सोमबार सञ्चालित पाठ्यक्रम पृष्ठपोषण सम्बन्धि कार्यक्रम र मिति २०८२/१०/२८ गते मंगलबार सञ्चालित "An Interaction

and carrier counseiling program with BASW Graduates and Freshers" सम्बन्धि कार्यक्रममा निम्न खर्च भएको साथै खर्च विभागको बजेटबाट भुक्तानी गर्ने निर्णय गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

मिति २०८२/०३/२१ को कार्यक्रम रु १८८५/- (चिया बिस्कुट)

मिति २०८२/१०/२६ को कार्यक्रम रु २८४०/- [चिकेन खाना १० जना १०x२०० = रु २०००/- चिया बिस्कुट = रु ८४०/-]

मिति २०८२/१०/२६ को कार्यक्रम रु १२०३०/- [लन्च प्याकेट ६०x२०० = रु १२०००/- सेफ्टी पिन = रु ३०/- १२०३०/-]

३. प्रस्ताव नं. ३ उपर छलफलको विषय नभएकोले बैठक समापन गर्ने निर्णय गरियो ।

it away from you.
Bad libraries build collections, good libraries build

Education is the most powerful weapon which you can use to change the world.
- Nelson Mandela
I have always imagined that paradise will be a kind of a library.
The beautiful thing

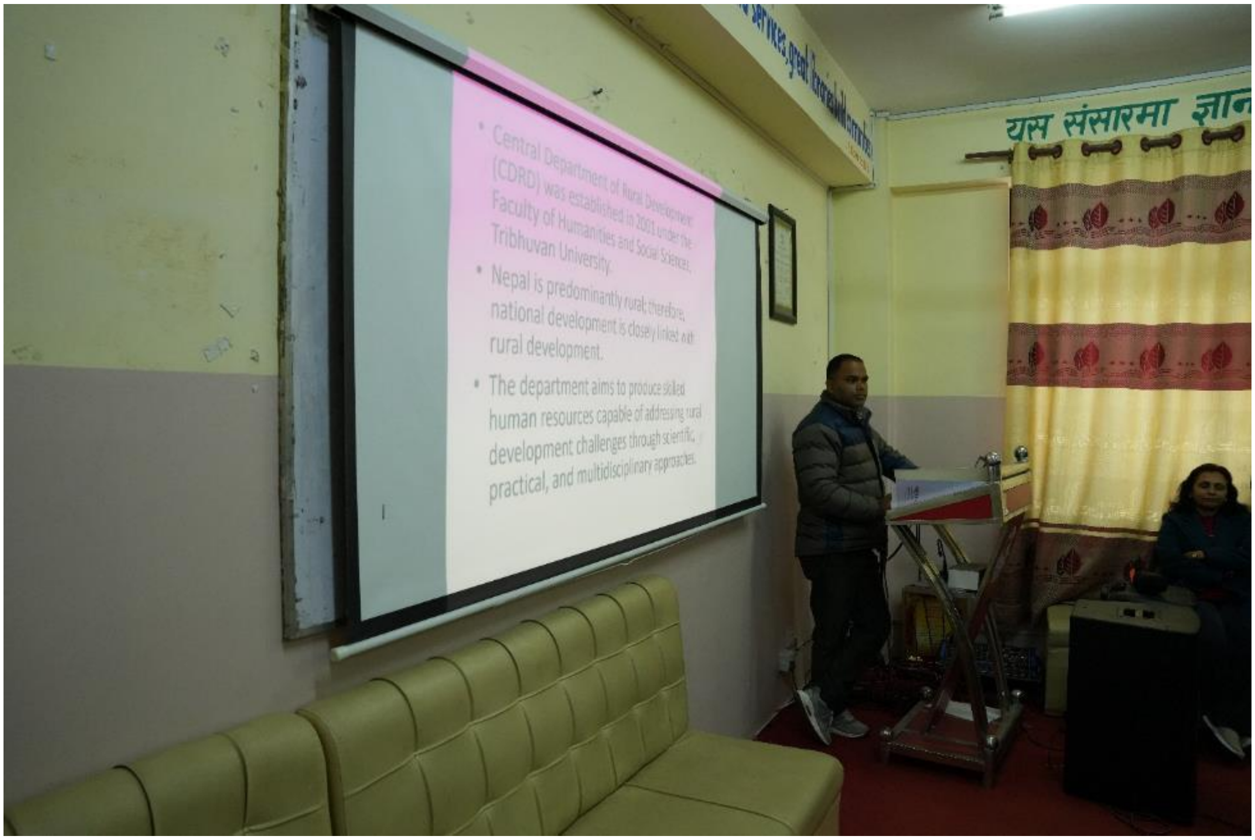
Central Department of Rural Development (CDRD) was established in 2001 under the Faculty of Humanities and Social Sciences, Tribhuvan University.
Nepal is predominantly rural; therefore, national development is closely linked with rural development.
The department aims to produce skilled human resources capable of addressing rural development challenges through scientific, practical, and multidisciplinary approaches.
यस संसारमा ज्ञान

Core Values
Inclusiveness and social justice
Academic excellence and integrity
Community participation and empowerment
Sustainability and innovation
Evidence-based policy and practice
it away from you.
Bad libraries build collections, good libraries build

ज्ञान समान पवित्र वस्तु अरु कुनै छैन।
Education is the most powerful weapon which you can
I have always imagined that paradise will

Education is the most powerful weapon which you can use to change the world.
I have always imagined that paradise will be a kind of a library.
The beautiful thing